

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ IR LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS PRAVIENIŠKIŲ 2-AJĮ KALĖJIMĄ

2024-07-30 Nr. 4D-2024/1-547
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. birželio 5 d. gavo X (toliau ir citatose ir – Pareiškėjas) skundą ir 2024 m. birželio 21 d. skundo papildymą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių 2-ojo kalėjimo (toliau ir citatose – Pravieniškių 2-asis kalėjimas, PK) ir Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau ir citatose ir – LKT) pareigūnų veiksmų (neveikimo) atitinkamai netinkamai nagrinėjant prašymą ir skundą dėl nesudaromos galimybės sportuoti su kitais nuteistaisiais (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „[...] Į Pravieniškių 2-ąjį kalėjimą atvykau ir esu jame laikomas nuo 2022 m. rugpjūčio 5 d. (toliau vadinama ir Laikotarpis). Situacija tapo nepakenčiama. Nepaisant to, kad per visą laikotarpį pareiškėją vedžioja tik su uždėtais antrankiais, neleidžia bausmę atlikinėti kartu su kitu (-ais) nuteistuoju (-aisiais) tai neleidžia ir kartu užsiimti sportine veikla kartu su kitais nuteistaisiais, neleidžia dalyvauti išvis jokiose bendrose užimtumo veiklose kartu su kitais nuteistaisiais. [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

2.2. „[...] Kuo remiasi Pravieniškių 2-asis kalėjimas ir Lietuvos kalėjimų tarnyba neleidžiamai pareiškėjui nei lankytis sporto salėje, nei pažaisti krepšinio nei tinklinio nei užsiimti jokia kita sportine veikla kartu su kitais nuteistaisiais??? Deklaratyviai remiasi FORMALIU saugumo užtikrinimo poreikiu. Kitaip tariant man maksimaliai riboja žmogaus teises kaip nuteistajam nesiremdami konkrečiais argumentais ir faktais, bet FORMALIU saugumo poreikio konstatavimu. [...]“

2.3. „[...] Tiek Pravieniškių 2-asis kalėjimas, tiek LKT savo atsakymuose nurodo, kad užsiėmimas sportine veikla tokia kaip pvz., krepšinio, tinklinio žaidimas „gali prieštarauti pataisos režimo tikslams“. Pareiškėjas atkreipia dėmesį, kad tik vieninteliame Pravieniškių 2-ajame kalėjime susidūrė (ir nuolat susiduria) su tokia formuluote: „gali prieštarauti pataisos režimo tikslams“. Per visą kalinimo laikotarpį, t. y. per 22 metų kalinimo laikotarpį pareiškėjas yra gavęs daugybę atsakymų skirtingose kalinimo įstaigose ir tik Pravieniškių 2-ajame kalėjime yra naudojama tokia abstrakti, neišku kur parašyta ir kieno sugalvota formulė: „nes tai gali prieštarauti pataisos režimo tikslams“ pateikiant pastarąją formulę kaip motyvą atmetant visus pareiškėjo prašymus ir skundus. [...]“

Prie skundo Pareiškėjas, be kita ko, pridėjo šiuos dokumentus:

- Pareiškėjo 2024 m. vasario 14 d. prašymą Nr. NPS-23-3385 PK viršininkui, kuriame Pareiškėjas prašė leidimo būti įtrauktas į krepšinio grafiką, kad į krepšinį galėtų vaikščioti kartu su kitu nuteistuoju;

- PK 2024 m. kovo 7 d. raštu Nr. SN-23-526 pateiktą atsakymą Pareiškėjui, kuriame, be kita ko,

teigiama: „[...] Prašymo nagrinėjimo metu nustatyta, kad Jūs ir nuteistasis, su kuriuo prašote leisti vaikščioti, bausmę atliekate tame pačiame Pravieniškių 2-ojo kalėjimo 14 būryje, tačiau skirtingose kamerose [...]. Atsižvelgiant į tai, Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininkas gali imtis reikiamų priemonių, siekiant užtikrinti nuteistųjų bei darbuotojų saugumą, įskaitant ir Jūsų bei kito nuteistojo laikymą atskirai ir neleidimą kartu vaikščioti.[...].[...] Papildomai informuojame, kad šiuo metu nėra galimybės vaikščioti su konkrečiu Jūsų prašyme nurodytu 14 būrio nuteistuoju dėl taikomų saugumo apribojimų, todėl Jūsų prašymas yra netenkintinas.[...]“;

- Pareiškėjo 2024 m. balandžio 11 d. skundą, adresuotą LKT (reg. data 2024 m. balandžio 15 d. Nr. 2G-850), kuriame Pareiškėjas skundžia PK pateiktą atsakymą kaip neišsamų ir nepagrįstą;

- LKT 2024 m. gegužės 15 d. raštu Nr. 2S-2349 pateiktą atsakymą Pareiškėjui, kuriame, be kita ko, nurodyta: „[...] LKT, išnagrinėjusi Jūsų Skundą ir pateiktą dokumentinę medžiagą – Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko Sprendimą – nustatė, kad 2024-02-14 Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininkui pateikėte prašymą (reg. Nr. NPS-23-3385) Leisti Jus su kitu nuteistuoju vaikščioti krepšinio aikštelėje. 2023-03-07 raštu Nr. SN-23-526 Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininkas atsisakė patenkinti Jūsų prašymą. Sprendime nurodė, kad nors ir atliekate laisvės atėmimo bausmę iki gyvos galvos tame pačiame kalėjimo būryje, tačiau esate laikomi skirtingose kamerose ir, kad kalėjimo viršininkas, siekdamas užtikrinti nuteistųjų bei darbuotojų saugumą, gali imtis reikiamų priemonių ir neleisti Jūsų bei kito nuteistojo vaikščioti kartu. Paašškinta, jog nuteistųjų atskiro laikymo kalėjime tikslas – poreikis padėti užtikrinti, kad būtų laikomasi kalėjimo saugumo ir valdymo reikalavimų. Taip pat Sprendime pabrėžė, kad administracinių teismų praktikoje yra ne kartą pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas (toliau – BVK) ir jį įgyvendinantys poįstatyminiai teisės aktai nenumato nuteistųjų galimybės pasirinkti su kuo atlikti laisvės atėmimo bausmę, užsiimti sportine veikla, nes tai gali prieštarauti BVK įtvirtintiems pataisos režimo tikslam. [...] Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad 2024-02-14 prašyme Jūs nurodėte, kad „prašau įtraukti mane kartu su nuteistuoju <...> į grafiką kartu vaikščioti į krepšinio aikštelę“, o Skunde teigiate, kad prašėte „eiti sportuoti kartu su kitu nuteistuoju“. Primename, kad Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė pasivaikščioti gryname ore yra reglamentuota BVK 44 straipsnyje. Nuteistųjų pasivaikščiojimais vyksta dienos metu specialiai tam skirtoje bausmės atlikimo vietos teritorijoje laikantis šio kodekso 74 straipsnyje nustatytų reikalavimų (BVK 44 straipsnio 2 dalis). Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444 (toliau – VTT), 120 punkte numatyta, kad pasivaikščioti gryname ore suimtiesiems ir nuteistiesiems leidžiama jų dienotvarkėje nurodytu laiku. Pasivaikščioti vienu metu gali būti vedami visi vienoje gyvenamojoje patalpoje (kameroje) esantys suimtieji ar nuteistieji. Primename, kad gyvenamojoje patalpoje (kameroje) esate laikomas vienas. Todėl pasivaikščioti taip pat esate vedamas vienas.

Taip pat primename, kad Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau – PPN-AK) direktoriaus 2022-08-16 įsakymu Nr. 2-2413 (pakeistas PPN-AK direktoriaus 2022-11-14 įsakymu Nr. 2-3491) buvote įtrauktas į linkusių užpulti asmenų įskaitą. Be to, vadovaujantis Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko 2023-08-25 sprendimu Nr. NĮ-23-1478, kadangi Jūsų elgesys kelia grėsmę darbuotojų ir kitų asmenų saugumui, Jūs išvedamas iš gyvenamosios patalpos su uždėtais antrankiais. Todėl laisvės atėmimo vietų įstaiga organizuodama Jūsų užimtumą, sudaro jums galimybę pagal patvirtintą grafiką sportuoti krepšinio aikštelėje, tačiau, kaip paminėta aukščiau, siekiant užtikrinti tiek darbuotojų, tiek kitų asmenų saugumą, Jūs į krepšinio aikštelę leidžiamas vienas. [...]

Todėl nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į Jūsų asmenybę ir elgesį bausmės atlikimo metu (bausmės atlikimo metu galimai padarėte nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 8 punkte (apskundėte Kauno apygardos teismo 2023-12-21 nuosprendį), vertinant galimą riziką, ją valdant ir užtikinant saugią aplinką darbuotojams ir nuteistiesiems kalėjimo viršininko sprendimu, Jūsų prašymas leisti vaikščioti su kitu nuteistuoju krepšinio aikštelėje buvo netenkintas pagrįstai. Jūsų Skundas yra nepagrįstas. [...].“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. birželio 13 d. raštu Nr. 4D-2024/1-547/3D-1186 kreipėsi į LKT prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

LKT 2024 m. birželio 21 d. raštu Nr. 1S-4009 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „[...] nuteistajam X (toliau – Pareiškėjas) nėra sudaryta galimybė sportuoti su kitais nuteistaisiais. Pareiškėjui sudaryta galimybė pagal grafiką sportuoti vienam, kadangi jis kelia grėsmę kitiems nuteistiesiems ir (ar) darbuotojams (šio rašto 4.2 papunktis).“

4.2. „[...] LKT Seimo kontrolierei ne kartą teikė informaciją apie tai, kad Pareiškėjas kelia grėsmę ir pavojų aplinkiniams. LKT direktoriaus 2024-01-09 rašte Nr. 1S-159 nurodoma, jog, turimais duomenimis, Pareiškėjas formuoja neigiamą elgesį kitų nuteistųjų ir pareigūnų atžvilgiu, taip pat šiuo metu vyksta teismo procesas dėl Pareiškėjo padarytos nusikalstamos veikos, laisvės atėmimo bausmę atliekant Marijampolės kalėjime (2023-08-22 tarnybiniame pranešime Nr. LV(2)-278 nurodoma, kad „<...> turima duomenų apie tai, jog X nužudė kitą nuteistąjį <...>“). Pakartotinai nurodome, jog 2023 m. gruodžio 21 d. buvo priimtas Kauno apygardos teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-232-485/2023 (kopija Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierei pateikta LKT direktoriaus 2024-03-14 raštu Nr. 1S-1740), kurioje Pareiškėjas pripažintas kaltu padarius nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 8 punkte (šiuo metu teismo procesas tęsiasi, pateiktas nuteistojo apeliacinis skundas). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Pareiškėjas kelia grėsmę darbuotojų ir (ar) kitų asmenų saugumui, todėl siekiant užtikrinti saugumą laisvės atėmimo vietoje, Pareiškėją tikslinga lydėti uždėjus antrankiais.

Pažymėtina, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. gegužės 4 d. sprendime administracinėje byloje Nr. II-2063-821/2021 yra konstatavęs, kad tais atvejais, kai nuteistasis yra linkęs užpulti bei sužaloja kitą asmenį, kyla reali grėsmė, jog atsiradus galimybei nuteistasis gali užpulti ir kitus asmenis. Sprendime nurodoma, kad tokiu atveju „<...> antrankių uždėjimas išvedant pareiškėją iš kameros, yra adekvati ir proporcinga priežiūros priemonė, nevaržanti pareiškėjo teisių daugiau nei būtina“. Pabrėžiame, kad konkrečiai šiuo atveju yra duomenų, kad Pareiškėjas nužudė kitą nuteistąjį, konfliktavo su kitais nuteistaisiais, kėlė jiems grėsmę, taip pat tiek pareigūnams, tiek kitiems darbuotojams ir nuteistiesiems grasino fiziniu susidorojimu. Atsižvelgiant į aplinkybių visumą, pagrįstai konstatuotina, kad Pareiškėjas kelia grėsmę bei pavojų darbuotojų ir (ar) kitų asmenų saugumui, todėl antrankių naudojimas išvedant iš kameros ir lydint į kalėjimo teritorijoje esančias patalpas ir erdves bei nuteistojo veiksmų ir kontakto su kitais asmenimis ribojimas yra tikslingas ir proporcingas. Atkreipiame dėmesį, kad vienas iš LKT tikslų, numatytų LKT nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. 1R-303, 8.3 papunktyje, yra užtikrinti saugią aplinką laisvės atėmimo bausmės atlikimo vietose ir suėmimo vykdymo vietose ir laisvės atėmimo vietų apsaugą, 8.4 papunktyje įtvirtinta, kad vienas iš LKT tikslų taip pat yra atlikti nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų laisvės atėmimo vietose prevenciją.“

4.3. „Pareiškėjas su kitais nuteistaisiais susitinka tais atvejais, kai sutinka dalyvauti pozityvaus užimtumo veiklose su uždėtais antrankiais. Nuteistajam kiekvieną kartą siūloma dalyvauti įvairiose veiklose, organizuojamose būryje, kurioje Pareiškėjas atlieka bausmę, tačiau nuteistasis tokiose užimtumo veiklose dalyvauti dažniausiai atsisako. Pavyzdžiui, nuo 2023 m. lapkričio mėn. Pareiškėjas dalyvavo septyniose veiklose: 2023-11-19 ir 2023-12-06 – užsiėmimas „Kalėdinių dekoracijų gaminimas“ (po 1 val.), 2024-04-22 – šachmatų turnyras, 2024-04-29 – paskaita „Mūsų sielos“, 2024-

05-20 – susitikimas su aktoriumi M. R., 2024-05-24 – spektaklis „Mono“ su M. R., 2024-05-27 – spektaklis „Boksas“ su M. R. (paskutinė lankyta Pareiškėjo veikla). Taip pat pažymime, kad nuteistajam Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko sprendimu leista užsiimti individualia veikla – gaminių iš karoliukų ir odos gamyba, tačiau nuteistasis kalėjimo administracijai nėra perdavęs nei vieno darbo. Patikrinus turimus duomenis dėl Pareiškėjo pasimatymų, nustatyta, kad Pareiškėjas 2017 m. turėjo pasimatymą su mama, 2021 m. – su piliete ir draugu, 2023-11-23 – su kitu asmeniu.“

4.4. „Pažymime, kad su Pareiškėju kiekvieną darbo dieną dirba Resocializacijos skyriaus specialistė, atsakinga už būrį, pagal poreikį nuteistasis gali bendrauti su kalėjimo psichologais ir atvykstančiais savanoriais bei dvasininku. Pabrėžiame, kad nuteistojų resocializacija negali būti vykdoma prieš jo valią, nes nebus pasiekti jos tikslai, taigi, dalyvavimas resocializacijos programose yra paremtas savanoriškumo principu, svarbus yra pačio nuteistojų aktyvus įsitraukimas į resocializacijos procesą. Atkreipiame dėmesį, kad Pareiškėjas su jam sudarytu individualiu resocializacijos planu yra supažindintas pasirašytinai. Pareiškėjui yra ne kartą paaiškinta (tiek teikiant rašytinius atsakymus į skundus, tiek individualių pokalbių metu), kad pats nuteistasis turi įsitraukti į savo resocializacijos procesą, nurodyta, į kokius specialistus jis turi kreiptis. Tačiau Pareiškėjas sąmoningai nesilaiko nustatytos vidaus tvarkos, dažniausiai atsisako dalyvauti organizuojamuose pokalbiuose, užsiėmimuose ir kitose veiklose“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Europos kalėjimų taisyklės (toliau – EKT):

25.2. *papunktis* – „Režimas visiems kaliniams turi leisti kaip įmanoma daugiau dienos valandų praleisti už savo kameros sienų tam, kad tai atitiktų žmonišką ir socialinį bendravimo lygį.“

51.5. *papunktis* – „Reikalingas apsaugos lygis turi būti reguliariai peržiūrimas, asmeniui atliekant įkalnimo bausmę.“

53.1. *papunktis* – „Specialiųjų sustiprintos apsaugos ar saugumo priemonių turi būti imtasi tik esant išskirtinėms aplinkybėms.“

53.2. *papunktis* – „Turi būti nustatytos aiškios procedūros, kuriomis būtų vadovaujama taikant šias priemones bet kuriam kaliniui.“

53.3. *papunktis* – „Šalies įstatymai turi nustatyti tokių priemonių pobūdį, jų trukmę ir jų galimo taikymo pagrindą.“

53.4. *papunktis* – „Kompetentinga vadovybė kiekvienu atveju turi patvirtinti priemonių taikymą tiksliai apibrėžtam laiko tarpui.“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau ir – BVK):

74 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų laikymas atskirai“:

1 *dalis* – „Nuteistieji atskirai vieni nuo kitų turi būti laikomi: 1) vyrai – atskirai nuo moterų; 2) nepilnamečiai – atskirai nuo pilnamečių; 3) nuteistieji – atskirai nuo arešto bausmę atliekančių nuteistųjų; 4) buvę ir esami valstybės politikai, teisėsaugos, teismų, prokuratūros, kontrolės, valdžios ir valdymo institucijų pareigūnai, pirmą kartą atliekantys laisvės atėmimo bausmę, – atskirai nuo kitų nuteistųjų. [...]“.

3 *dalis* – „Nuteistieji vieni nuo kitų izoliuojami arba atskirai laikomi ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka. Teisingumo ministro nustatyta tvarka atskirai vieni nuo kitų gali būti laikomi ir kiti, šio straipsnio 1 dalyje nenurodyti, nuteistieji.“

100 *straipsnio „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų ir antstolių veiksmų ir jų priimtų sprendimų apskundimo tvarka“:*

1 *dalis* – „Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti

ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos.“

2 dalis – „Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...]“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau ir – VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;“

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“ 5 dalis – „Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.“

11 straipsnio „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ 1 dalis – „Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

8. *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės):*

45 punktas – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas Skunde nurodo, jog kreipėsi į PK prašydamas leisti sportuoti su kitais nuteistaisiais, tačiau gavo jo netenkinantį atsakymą, tuomet šį atsakymą apskundė LKT, tačiau pateiktas atsakymas į skundą taip pat formalus, jame nepateikti atsakymai į Pareiškėjo keltus klausimus.

10. Viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero viešojo administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų

vykdant administracinę procedūrą, dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų, tarp jų ir nuostatų, susijusių su skundų nagrinėjimu iš esmės.

Viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – LKT), pagal jam suteiktus įgaliojimus galintis spręsti asmens prašyme (skunde) nurodytas problemas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų įstatymo viršenybės, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas su 2024 m. vasario 14 d. prašymu Nr. NPS-23-3385 kreipėsi į PK viršininką, kad jam būtų leista į krepšinio užsiėmimus vaikščioti kartu su kitu nuteistuoju (atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas prašyme vartoja žodžius „vaikščioti į krepšinio aikštelę“). PK 2024 m. kovo 7 d. pateikė atsakymą Nr. SN-23-526. Jame išsamiai paaiškinta, kada ir kokiomis aplinkybėmis nuteistieji turi galimybę kartu vaikščioti su kitais nuteistaisiais ir kad šiuo metu Pareiškėjas pagal nustatytus reikalavimus neturi tokios galimybės, taip pat Pareiškėjui priminta, kad jis tokios galimybės neturi dėl jam taikomų saugumo apribojimų (šios pažymos 2 punktą).

Pažymėtina, kad nuteistųjų prašymai turi būti nagrinėjami vadovaujantis VAI ir Taisyklių nuostatomis. Atsakant į prašymus, be kitų reikalavimų, bene svarbiausias reikalavimas yra į prašymą atsakyti pagal jo turinį (šios pažymos 7 punktą).

Seimo kontrolierė pastebi, kad PK pateiktame atsakyme Pareiškėjui paaiškinta, kodėl jis šiuo metu negali vaikščioti į krepšinio aikštelę su kitais nuteistaisiais, priminta Pareiškėjui, kad šiuo metu jam yra taikomi saugumo reikalavimai. Atsakyme tinkamai nurodyta apskundimo tvarka. Įvertinus PK pateikto atsakymo į Pareiškėjo prašymą turinį, konstatuotina, kad atsakymas išsamus, jame pateiktas motyvuotas ir pagrįstas atsakymas į Pareiškėjo prašyme keltą klausimą, t. y. į Pareiškėjo prašymą buvo atsakyta atsižvelgiant į jo turinį.

12. Pareiškėjas PK pateiktą atsakymą (2024 m. kovo 7 d. atsakymą Nr. SN-23-526) 2024 m. balandžio 11 d. skundu (gauta 2024 m. balandžio 15 d. reg. Nr. 2G-850) apskundė LKT, savo skunde Pareiškėjas nurodė, kad negavo aiškaus ir motyvuoto atsakymo į PK teiktą prašymą. LKT, išnagrinėjęsi skundą, 2024 m. gegužės 15 d. raštu Nr. 2S-2349 pateikė atsakymą, kuriame įvertino PK pateikto rašto turinį ir konstatavo, kad Pareiškėjo skundas yra nepagrįstas.

Seimo kontrolierė, įvertinusi LKT pateikto atsakymo į Pareiškėjo skundą turinį, nustatė, kad LKT, nagrinėdama Pareiškėjo skundą, išsamiai išnagrinėjo Pareiškėjo iškeltą problemą, vertino, ar PK atsakė į Pareiškėjo keltus klausimus, atsižvelgė į pateiktas faktines aplinkybes, atsakyme taip pat papildomai atkreipė Pareiškėjo dėmesį į tai, kad prašyme PK Pareiškėjas vartojo skirtingas sąvokas, kaip „vaikščioti į krepšinį“ ir „žaisti krepšinį“, nurodė kiekvienu atveju skirtingo reglamentavimo ypatumus, bei dar kartą paminėjo, kodėl Pareiškėjui šiuo metu yra ribojama galimybė kartu su kitais nuteistaisiais žaisti krepšinį ar kontaktuoti. Taip pat priminė, kad šiuo metu Pareiškėjo elgesys kelia grėsmę darbuotojų ir kitų asmenų saugumui, todėl laisvės atėmimo vietų įstaiga, organizuodama Pareiškėjo užimtumą, sudaro Pareiškėjui galimybę pagal patvirtintą grafiką sportuoti krepšinio aikštelėje, tačiau, kaip paminėta LKT atsakyme, siekiant užtikrinti tiek darbuotojų, tiek kitų asmenų saugumą, Pareiškėjas į krepšinio aikštelę leidžiamas vienas. Nustatyta, kad apskundimo tvarka nurodyta tinkamai.

Seimo kontrolierė vertina, kad toks LKT atsakymas atitinka administraciniam sprendimui keliamus reikalavimus (šios pažymos 6 punktą), yra išsamus, motyvuotas ir pagrįstas, atsakyta į skunde keliamus klausimus.

13. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad tiek PK, tiek ir LKT, nagrinėdami

Pareiškėjo atitinkamai 2024 m. vasario 14 d. prašymą bei 2024 m. balandžio 11 d. skundą, laikėsi gero administravimo reikalavimų, t. y. vadovavosi VAĮ nustatytais išsamumo, objektyvumo principais bei VAĮ ir Taisyklių nuostatomis (nurodyti administracinio sprendimo motyvai, atsakyta į skunde keltus klausimus, atsakymas pateiktas išsamus, atitinkantis skundo turinį, vertintos faktinės aplinkybės, pateikti teisės aktai, kuriais buvo remtasi nagrinėjant skundą). Todėl Skundas dėl Pareiškėjo 2024 m. vasario 14 d. prašymo PK bei 2024 m. balandžio 11 d. skundo LKT netinkamo nagrinėjimo pripažįstamas nepagrįstu.

14. Skunde Pareiškėjas taip pat nurodo, kad jam nepagrįstai yra ribojama galimybė sportuoti kartu su kitais nuteistaisiais.

Skundo tyrimo metu LKT Seimo kontrolieri pateikė paaiškinimą, kuriame nurodė, kad Pareiškėjas kelia grėsmę ir pavojų aplinkiniams. LKT direktoriaus 2024 m. sausio 9 d. rašte Nr. 1S-159 nurodoma, jog, turimais duomenimis, „Pareiškėjas formuoja neigiamą elgesį kitų nuteistųjų ir pareigūnų atžvilgiu, taip pat šiuo metu vyksta teismo procesas dėl Pareiškėjo padarytos nusikalstamos veikos, laisvės atėmimo bausmę atliekant Marijampolės kalėjime (2023-08-22 tarnybiniame pranešime Nr. LV(2)-278 nurodoma, kad „<...> turima duomenų apie tai, jog X nužudė kitą nuteistąjį <...>“.“ Konkrečiai šiuo atveju yra duomenų, kad Pareiškėjas nužudė kitą nuteistąjį, konfliktavo su kitais nuteistaisiais, kėlė jiems grėsmę, taip pat tiek pareigūnams, tiek kitiems darbuotojams ir nuteistiesiems grasino fiziniu susidorojimu (šios pažymos 4.2 papunktis).

Iš pateiktos informacijos matyti, kad sprendimas neleisti Pareiškėjui kontaktuoti (žaisti krepšinio) su kitais nuteistaisiais priimtas dėl atsakingų pareigūnų nustatytos grėsmės. Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai pagal kompetenciją nevertina nuteistųjų (taip pat ir Pareiškėjo) keliamos grėsmės ir nepriima su tuo susijusių administracinių sprendimų. Tokio pobūdžio sprendimus, jeigu nesutinka su jais, Pareiškėjas turėtų skųsti teismui įstatymų nustatyta (ir pačiame sprendime nurodyta) tvarka.

15. Seimo kontrolierė atkreipia atsakingų pareigūnų dėmesį į EKT, kuriose numatyta, kad specialiųjų sustiprintos apsaugos ar saugumo priemonių turi būti imtasi tik esant išskirtinėms aplinkybėms. Vadovybė kiekvienu atveju turi patvirtinti priemonių taikymą tiksliai apibrėžtam laiko tarpui. EKT reikalauja, kad bausmės atlikimo metu saugumo lygis būtų reguliariai peržiūrimas. Dažnai pasitaiko, kad bausmės atlikimo metu asmuo tampa mažiau pavojingas.

Pažymėtina, kad be specialiųjų aukšto saugumo priemonių, svarbu laikytis ir proporcingumo principo: apribojimai turėtų būti minimalūs, būtini atskyrimo tikslams pasiekti ir būti reguliariai peržiūrimi atsižvelgiant į kiekvienu atveju siekiamus tikslus, siekiant įvertinti, ar būtina tęsti apribojimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad priimant sprendimą atskirti asmenį taip pat turi būti atsižvelgiama į asmens fizinę ir psichinę sveikatą. Jei asmuo atskiriamas dėl saugumo ar saugos priežasčių, siekiant apsaugoti save ar kitus, jam turi būti siūloma bent dvi valandas per dieną praleisti prasmingai bendraujant. Ar bendravimas su žmonėmis yra „prasmingas“, priklauso nuo bendravimo kokybės ir psichologinio lygio. Kuo ilgiau asmuo yra atskirtas, tuo daugiau priemonių turi būti imamasi, kad būtų sušvelnintas kenksmingas atskyrimo poveikis. Perspektyva bausmės atlikimo metu pereiti į žemesnę saugumo kategoriją taip pat gali būti paskata už gerą elgesį. Seimo kontrolierė atkreipia atsakingų pareigūnų dėmesį, kad: a) Pareiškėjo izoliuotas laikymas ir atskyrimas nuo kitų turėtų būti laikinas, b) turi būti užtikrinamas kasdienis prasmingas bendravimas su pareigūnais ir/ar psichologu, c) vien ta aplinkybė, kad Pareiškėjas kameroje yra laikomas vienas, neturi nulemti jo galimybių pasivaikščiavimo ar kito prasmingai leidžiamo laiko metu bendrauti su kitais nuteistaisiais, d) pastebėjus Pareiškėjo teigiamą pažangą sprendimas dėl izoliuoto laikymo turėtų būti svarstomas iš naujo.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su 2024 m. vasario 14 d. prašymo netinkamu nagrinėjimu, ir Lietuvos kalėjimų tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su 2024 m. balandžio 11 d. skundo netinkamu nagrinėjimu, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja informuoti Seimo kontrolierę, kas, kokias priemones ir kokių dažnumu taiko Pareiškėjo atžvilgiu, siekiant įvertinti galimus teigiamus Pareiškėjo elgesio (ir pavojingumo) pokyčius.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė